

Seminární práce: Varianta F

Pohyby očí a porucha chování v REM spánku

1. Úvod do problematiky

Oční pohyby jsou komplexním dějem, který je řízen neuronovými spoji zasahujícími do mnoha mozkových struktur jako je neokortex, systém bazálních ganglií až po mozkový kmen a mozeček. V současnosti je již prokázán vliv těchto oblastí na jednotlivé charakteristiky očních pohybů (viz [Rivard-Pechoux et al. 2007](#)). Neokortex zodpovídá za vyhodnocení situace a reakční čas nutný k provedení změny polohy očních bulbů, mozkový kmen řídí rychlost prováděných pohybů, zatímco mozeček je odpovědný za přesnost jejich provedení. **Analýza očních pohybů nám tak přináší jedinečnou informaci o mozkových funkcích**, dokáže lokalizovat postiženou oblast a dát nové poznatky o patofyziologických mechanismech u neurodegenerativních onemocnění, jako je např. [Parkinsonova nemoc](#) (*Parkinson's disease*, PD). Vyšetření očních pohybů je jednoduchá a neinvazivní metoda se širokým uplatněním nejen při studiu neurodegenerativních onemocnění, ale také vhodná pro klinickou praxi. Jako doplňková metoda má za cíl přispět k časnější diagnostice onemocnění a následnému zahájení terapie.

Pro zdravého člověka je sen pouhou duševní aktivitou. Spící člověk se může ve snu procházet, ale jeho tělo zůstává nehybné, atonické. U pacientů s [poruchou chování v REM spánku](#) (*Rapid Eye Movement Sleep Behaviour Disorder*, zkratka **RBD**) však k atonii během snění nedochází a pacienti své sny prožívají i tělesným pohybem, který koresponduje s jejich snovou aktivitou. Mnozí ze spaní mluví, křičí, kopou, jsou náměsíční a trpí tím nejen oni sami, ale i jejich partneři. Pacienti s RBD jsou navíc ve velkém riziku (více než 80% konvertujících pacientů) rozvinutí Parkinsonovy nemoci (viz [Postuma et al. 2012](#), [Schenck et al. 2013](#)). U značné části pacientů s RBD lze tedy pozorovat proces neurodegenerace v raném stádiu ještě před rozvinutím typických klinických příznaků PD.

2. Soubor dat

Klinické informace a naměřené příznaky jsou uloženy v tabulce *data.xls*. Bližší informace o způsobu měření očních pohybů naleznete v dodatkovém souboru *appendix.pdf*.

3. Popis dat

Pro účely analýzy byly změřeny oční pohyby u následujících skupin, které byly vybrány s ohledem na srovnatelný věk participantů:

- 25 pacientů s brzkým stádiem Parkinsonovy nemoci
- 50 osob s poruchou chování v REM spánku
- 25 zdravých kontrolních jedinců (*Healthy controls*, HC)

U všech participantů je k dispozici informace o jejich věku, u pacientů ze skupin RBD a PD potom hodnocení na klinických škálách:

- [UPDRS III: Unified Parkinson's Disease Rating Scale III](#)
  - Hodnocení severity Parkinsonovy nemoci
  - Rozsah 0 až 108 bodů, 0 odpovídá nulovému postižení a 108 nejvyšší míře postižení.
- [MoCA: Montreal Cognitive Assessment](#)
  - Hodnocení kognitivního výkonu
  - Hodnocení 30 bodů odpovídá plnému kognitivnímu výkonu, 25 bodů potom odpovídá normě pro zdravého jedince.

4. Měření dat

Oční pohyby všech kontrolních jedinců byly vyšetřeny s využitím **videookulografie** (Systém *mobile eBT Eyebrain*, viz www.eye-brain.com), která využívá videozáznam oka pro určování jeho pohybu (konkrétně sleduje polohu zornice tak, že snímá infračervený paprsek odražený od oka). Pomocí videookulografie byly monitorovány 3 typy očních pohybů (viz Tabulka 1: Druhy měřených očních pohybů). Pohyby doleva, doprava, nahoru a dolů byly hodnoceny zvlášť.

U prosakád byly měřeny následující příznaky:

- Reakční čas (*latency*)
- Průměrná rychlost (*average speed*)
- Maximální rychlost (*maximal speed*)
- Zesílení (*gain*)

U antisakád a mixovaných prosakád a antisakád byly měřeny příznaky:

- Reakční čas (*latency*)
- Chyba (*error*).

Prosakády	Měřený participant očima sleduje zelený centrální fixační bod, který se pohybuje v horizontálním nebo vertikálním směru.
Antisakády	Měřený participant má za úkol dívat se očima v opačném směru, než je zobrazený červený fixační bod, který se pohybuje v horizontálním nebo vertikálním směru.
Mixované prosakády a antisakády	Kombinovaná úloha, při které se může objevit jak zelený, tak i červený bod, přičemž participant musí dle barvy bodu správně rozhodnout, zda provést prosakádu či antisakádu (přičemž zelený bod velí provést prosakádu a červený bod antisakádu). Tato úloha vyžaduje zvýšenou kognitivní zátěž.

Tabulka 1: Druhy měřených očních pohybů

Zadání úlohy

Příprava: Pro vypracování Vaší semestrální práce máte k dispozici naměřené vlastnosti pohybů očí, ale také hodnocení participantů na klinických škálách. Navrhněte smysluplné otázky týkající se rozlišení skupin PD, RBD a HC, vztahu příznaků naměřených pomocí videookulografie ke škálám UPDRS III a MoCA a odhalení možné prodromální neurodegenerace u skupiny RBD.

Zadání úlohy	body
Úvod: Seznamte se se základními charakteristikami očních pohybů měřenými na poskytnutých nahrávkách a stručně popište problematiku. Navrhněte vhodné hypotézy k Vámi navrženým otázkám. Nadefinujte cíle práce (na které otázky chcete zodpovědět).	5
Metodika: Navrhněte vhodné testy pro zodpovězení Vašich hypotéz a popište metodiku analýzy.	10
Výsledky: Provedte analýzy pomocí vybraných testů a výsledky řádně reportujte.	10
Zhodnocení: Zodpovězte na všechny své navržené otázky, diskutujte své výsledky v kontextech. Pokud existují, navrhněte limitace vaší práce, případně navrhněte, jak Vaši analýzu zlepšit, pokud je to možné.	5

Reference

Postuma, R. B., Lang, A. E., Gagnon, J. F., Pelletier, A., and Montplaisir, J. Y. (2012). *How does parkinsonism start? Prodromal parkinsonism motor changes in idiopathic REM sleep behaviour disorder*. Brain, 135, 1860-1870.

Rivard-Pechoux S, Vidailhet M, Brandel JP, Gaymard B. *Mixing pro- and antisaccades in patients with parkinsonian syndromes*. Brain 2007; 130: 256-264.

Schenck, C. H. et al. (2013). *Rapid eye movement sleep behavior disorder: devising controlled active treatment studies for symptomatic and neuroprotective therapy—a consensus statement from the International Rapid Eye Movement Sleep Behavior Disorder Study Group*. Sleep medicine, 14, 795-806.